

№ 3.

Kalendarzyk tygodniowy:

Wt. św. Telesfora P. M.  
 Sr. Trzech Króli.  
 Czw. św. Lucyana M.  
 Piąt. św. Seweryna Op.  
 Sob. św. Marcyanny P. M.  
 Niedz. św. Agatona P.  
 Pon. św. Honoraty P.

Wschód słońca: godz. 8 m. 13  
 Zachód słońca: godz. 3 m. 57  
 Dług. dnia: godz. 7 m. 44

Cena prenumeraty:

W ŁODZI:

Rocznie rb. 6 k. —  
 Półrocznie „ 3 „ —  
 Kwartalnie „ 1 „ 50  
 Miesięczn. „ — „ 50  
 Odnoszenie 10 k. m.  
 Egz. pojedynczy 3 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 7 kop. 40  
 Półrocznie „ 3 „ 70

ZAGRANICĄ:

Miesięcznie „ 1 „ 10

Redakcja

w Łodzi,

ul. Przejazd № 8.

Nr. telefonu 598.

# ROZWIÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany

Wtorek, dnia 5 stycznia 1909 roku.

Kantory: własny w Warszawie, ul. Krucza № 23; w Fabianicach u p. Teodora Minke;  
 w Zgierzu, w aptece p. Fatka; w Tomaszowie u p. Teodora Hilla.

CENA OGŁOSZEŃ: „Nadesłane“ na 1-szej stronie 50 kop. za wiersz. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparalowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wyrazu (dla poszukujących pracy po 1 1/2 kop.) Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy i Nekrologi po 20 kop. za wiersz petitowy. Za dołączenie prospektów 6 rub. od tysiąca egzemplarzy. ARTYKUŁY bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne rękopisów drobnych nie zwraca.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 3 — 4-ej po południu.

„HAZOMIR“

w Sali Koncertowej Vogla  
 W czwartek 7 stycznia r. b.  
 odbędzie się

I (XI) Koncert Symfoniczny pod kierunkiem  
 N. Podkaminera

ze współudziałem  
**STANISŁAWA BARCEWICZA.**

Bilety w cenie od kop. 40 do rb. 2.60 — w składzie fortepianów M. Schrödera, Piotrkowska 81, w dniu zaś koncertu od godz. 5-ej po poł. w kasie Sali Koncertowej. Dla członków Towarzystwa bilety z ustępstwem 33 1/2% w kancelarii Tow. we wtorek i środę od g. 8—10 wiecz. 28

„JUNO“

Pasta do twarzy  
 i całego ciała.

Usuwa pieg. szorstkość skóry, czerwoność twarzy i rąk.

Leezy liszaje, krosty i t. p. Bezporównania lepiej działa, jak wszelkie kremy, gliceryny i wazeliny. Niezbędny środek w codziennej tualecie damskiej i męskiej. Sprzedaż: sklepy apteczne, apteki i perfumerye. Cena 50 kopl 2535 5

Istnieje od 1805 roku.

ZAKŁAD OGRODNICZY

**C. ULRICH**

Warszawa, Ceglana № 11

zawładania, że

**GEMNIK NASION**

na rok 1909

wyszedł z druku

i na żądanie wysyła się

bezpłatnie.

2584-3 3

Przegląd polityczny.

Łódź, 5 stycznia.

Nigdy jeszcze nie było tak trudno stawiać horoskopy przy rozpoczynającym się roku, jak obecnie. Rok nowy wziął bowiem w spadku po swoim poprzedniku taki chaos w świecie politycznym, że doprawdy niepodobna orzec, co nam z wiosną przyniesie, czy nie będzie rokiem krwawym, rokiem wielkich zmian politycznych, niemal epokowym, czy też przejdzie spokojnie, narobiwszy tylko wrzawy wojennej, z której jednakże nie wyniknie nic takiego, co dzieje ludzkości na nowe skieruje tory.

Wobec szczyptych i niejasnych wiadomości, jakie przedostają się z poza kulis gabinetów dyplomatycznych na światło dzienne, nie sposób urobić sobie sądu o ostatecznych zamarach gabinetów wielkich mocarstw europejskich. To jednak jest widocznym, że od czasów wojny rosyjsko-japońskiej równowaga polityczna została zachwiana i to zachwanie jej sprowadzić może katastrofę. Kto wie, czy w niedalekiej przyszłości w Europie, a może nawet na naszej ziemi rozegrają się doniosłe wypadki historyczne, bardzo prawdopodobne wobec nowego ugrupowania

się mocarstw i rozbudzenia się imperyalizmu Habsburgów.

Rozbudzenie to zapoczątkował bar. Aehrenthal przed rokiem rzucając projekt budowy kolei przez Sandżak, nowobuzącki.

W ślad za tem stanęła umowa między Rosją a Anglią, a dawny układ rosyjsko-austriacki, zawarty w Murstegu, został przedarty i rozpoczęło się wrzenie na Bałkanach, które doprowadziło do znanych wypadków i wysokiego napięcia sytuacji politycznej.

O sytuacji tej gazeta francuska „Temps“ tak pisze w jednym z ostatnich numerów:

„Dyplomacya europejska już przeszło trzy miesiące akrywa swoją bezsilność pod pozorem, że pragnie wygrać na czasie. Zdaje się jednak, że przoczyła wszystkie wypadki, mogące uprosić sprawę i w chwili obecnej stoi przed trudnościami, które za parę godzin mogą stać się niebezpiecznymi.

Dyplomaci z ich optymizmem dojdą do tego, że zepchną Europę w przepaść. Czas wszcząć alarm i przypomnieć im, że po nad aspiracjami ich i pychą istnieje jeszcze dobro Europy — pokój, który ocalić trzeba. Prowadzą nas, europejczyków, do katastrofy. Mówić o powodzeniu w sprawie porozumienia się, jest to równoznaczne drwieniu ze wszystkich.

Porozumienie jest niemożliwym i nie jesteśmy go bliżsi, niż przed rozpoczęciem zawieruchy bałkańskiej; przeciwnie, jesteśmy dalsi, niż przed trzema miesiącami.

Taż gazeta z powodu ostatniej noty austro-węgierskiej pisze, iż nigdy dyplomaci nie mówili tyle, aby nic nie powiedzieć.

„Dwa punkty—pisze „Temps“—pozostały na tem samym miejscu, na jakim były na początku, t. j. na biegunach wprost sobie przeciwnych. Jesteśmy głęboko przekonani, że ci, którzy zapewniają Europę o możliwości zgody czynią to tylko w chęci uspokojenia jej.

Zgoda obecnie również jest zagadką jak i w październiku r. z. Jesteśmy wobec niebezpieczeństwa, dotychczas nieusuniętego. Noty, idące za notami, nie nie zmieniły.

Potrzeba, aby w Paryżu, Berlinie i Londynie mężowie stanu nie zapominali, że rządzić, to zacząć przewidywać.

„Trzeba być ślepym i głuchym—pisze znów „Daily Telegraph“—aby nie zauważyć poważnego ruchu wojsk austro-węgierskich ku granicom Serbii i Czarnogóry. Z Tryestu, Palo i Finme morzem i lądem, kolejami żelaznymi płyną olbrzy-

mie masy wojsk do Bośni i Hercegowiny i ku granicy Serbii.

Już od dwóch miesięcy w prowincjach anektowanych, w Dalmacji i pobliżu Zemlina znajduje się dostateczna ilość wojsk, zabezpieczająca w zupełności całość i nietykalność mowarchii dynastycznej przed napaścią Serbii lub Czarnogóra.

Bośnia i Hercegowina były bezbronne i miały szczyry zamiar pozostać w spokoju.

Pomimo to od października Austro-Węgry uzbrajały i mobilizowały znaczne siły w tych prowincjach i na ich granicach. Do Bożego Narodzenia skoncentrowano tam 200,000 gotowych do boju żołnierzy.

Razem ze wszystkimi korpusami i rezerwami zmobilizowanymi już Austro-Węgry mają pod bronią gotowych do wymarszu na północnej granicy Serbii 400,000 żołnierzy.

Co to wszystko znaczy? — zapytuje „Daily Telegraph“. Stan Turcji nie budzi obecnie obaw, a serbowie starają się unikać wojny, przynajmniej w najbliższej przyszłości, ponieważ nie są do niej gotowi. Pozostaje tylko Czarnogóra? Czyżby Austro-Węgry w tym kierunku zamierzały uderzyć?

Tak nie jest. Ale czarnogórcy stanowią najbardziej niespokojny żywioł na Bałkanach i bardzo możliwe, że przyspieszą wybuch wojny. Dla tego Austro-Węgry na granicy czarnogórskiej gromadzą największe siły.

W Bośni prawosławni i muzułmanie są przeciwni wszelkiemu usiłowaniu wywołania powstania przeciw rządowi austro-węgierskiemu.

Wojska przewożono do Bośni potajemnie, przeważnie nocą i po wysadzeniu z pociągów chowano zaraz w koszarach. Sarajewo główna kwatery 15 korpusu ufortyfikowanym jest na podobieństwo Metz i otoczone okopami ziemnymi. Mieszczą się tam olbrzymie zapasy prowiantów i amunicji.

W Dalmacji sformowano nowy korpus armii, którego rezerwy wysunięte zostały ku granicom Serbii i Czarnogóry.

S. J.

Po ukończeniu sesyi.

Duma została odroczone na czas ferii świątecznych. Niektóre pisma rosyjskie jeszcze w prze-

dednia odroczenia podały ocenę dobiegającej do końca sesji.

„Riecz“ sądzi, że pomimo wszystkich wysiłków ze strony „większości“, t. j. „październikowców“ druga sesja Dumy ostatecznie wykazała całą bezwartościowość tego ciała reprezentacyjnego właśnie dzięki temu, że hegemonię wzięli w swe ręce „październikowcy“. Jeżeli w czasie pierwszej sesji, poświęconej przeważnie procesom przygotowawczym, „październikowcy“ mogli jeszcze, podtrzymując złudzenie wśród ogółu ludności, co do swego szczerze „konstytucyjnego kierunku“, liczyć na pewne sympatie, to druga sesja, poświęcona „pracy twórczej“, rozwiała wszelkie nadzieje, i nawet optymiści zaczynają powątpiewać o wartości stronnictwa i Dumy, kierowanej przez to stronnictwo.

Oczywiście inaczej zapatrują się na wyniki swej pracy „październikowcy“. „Głos Moskwy“ twierdzi, że druga sesja Dumy dowiodła swej zdolności do pracy i umocniła ostatecznie „system rządów reprezentacyjnych“. Widocznie jednak „gospodarze Dumy“ nie są zbyt pewni położenia, gdyż organ lidera partii zdradza mimowoli pewien niepokój, gdy mówi o „koalicji“, wrogiej Dumie i stronnictwu. Niema również pewności co do nastroju wyborców. „Głos Moskwy“ przypuszcza, że energiczna agitacja wrogów mogła wywrzeć pewien wpływ i nawołuje posłów, żeby skorzystali z wakacji świątecznych i postarali się o powetowanie tych szkód, które „koalicja“ poczyniła.

«Posłowie—pisze «Głos Moskwy» — którym idea przedstawicielstwa narodowego i dobra sława Dumy obecnego powołania leży na sercu, powinni nawiązać jaknajbliższe, bezpośrednie stosunki z ludnością i według możliwości przedstawić jej we właściwym świetle działalność Dumy państwowej. Posłowie powinni wyjaśnić ludności, że obecna naganka na Dumę ze strony opozycji została podjęta właśnie dlatego, że większość rządząca w Dumie zabrała się do twórczej pracy, że Duma, stojąc na straży porządku prawnego, nie pozwala na to, żeby naradom w Dumie nadano za pomocą różnych interpelacyj charakter meetingów rewolucyjnych».

Trzeba przyznać, że jeżeli posłowie nie będą mieli nie ponad to, co radzi organ Guczkowa, do powiedzenia na korzyść Dumy, to bodaj „urok“ Dumy nie zwiększy się zbyt. Natomiast prezes Dumy, Chomiakow, zdaje się, jest naogół zadowolony z minionej sesji.

„Zrobiono bardzo dużo — mówił do przedstawicieli prasy p. Chomiakow — kancelarya Dumy jest wprost wyczerpana pracą. Lekkomysłny stosunek pewnej części społeczeństwa do pracy pra-

wodawczej i zarzuty, czynione Dumie za jej powolność—dziwią mnie bardzo. W komisjach wykonano ogrom pracy i skoro weszliśmy na drogę praktycznej roboty, trudno wymagać, żeby w ciągu tygodnia uchwalono takie naprzykład prawa, jak prawo z 9 listopada».

Co się zaś tyczy wielkiej ilości interpelacji, przedłożonych w ostatnich czasach, to muszę zaznaczyć, iż sprzyjam interpelacjom, wniesionym w celu wyjaśnienia poruszonych w nich kwestyi, ale uważam, że interpelacje, wniesione jedynie w celu wywołania skandalu, są wprost szkodliwe. Takich interpelacji — moim zdaniem — wniesiono dwie: interpelacja hr. Uwarowa o działalności biskupa Hermogena i interpelacja „skrajnej prawicy“ w kwestyi strefy osiadłości żydowskiej.

Jednak, pomimo całej sympatii, jaką mam dla interpelacji, uważam, że dyskusje w tej kwestyi powinny być bardzo krótkie. Nie wolno, korzystając z interpelacji, mówić o rzeczach postronnych. Zresztą taka taktyka szkodzi samej interpelacji. Jako przykład może posłużyć kwestya namiestnika Kaukazu. W ostatnich czasach jestem formalnie zasypany telegramami z Kaukazu, w których różni ludzie wyrażają swe pochwały dla księcia Woroncowa-Daszkowa. Bez wątpienia większa część tych telegramów została wywołana napaściami niektórych posłów w Dumie; ciężkie wrażenie wywarła na mnie także rosnąca coraz bardziej nienawiść partyjna, która nie cofa się przed żadnymi środkami».

Stanowisko Dumy — zdaniem Chomiakowa — jest teraz bardzo mocne, wszelkie pogłoski o możliwości rozwiązania Dumy — puszczane ze złą wiarą — nie mają najmniejszej podstawy. Zaraz po zamknięciu sesji Chomiakow będzie się starał o audyencyę w Carskiem Siole, w celu złożenia sprawozdania z ubiegłej sesji.

## Katastrofa we Włoszech.

— Korespondent dziennika „Stampa“ nadał szczegółowy opis rozmiarów katastrofy, która dotknęła miasto Palmi, położone w Kalabrii. W ciągu kilku lat ostatnich Palmi znajdowało się w okresie świetnego rozrostu liczba mieszkańców doszła 14,000. Wybudowano liczne gmachy uregulowano ulice. Wielu ludzi zamożnych i wybitnych artystów upodobało sobie uroczą miejscowość, wznosząc piękne wille nad morzem. Wszystko uległo zupełnemu zniszczeniu. Niema w mieście ani jednego domu, któryby w zupeł-

ności, albo w znacznych częściach nie znajdował się w gruzach. Po ulicy snują się w bezradnej rozpaczy ludzie wygłodniai, niektórzy siedzą w łopem osłupieniu na gruzach swych domostw. W całym mieście panuje straszne nieme przygnębienie. Gdy do Palmi nadszedł pociąg ratunkowy, tłumy ludzi rzuciły się nań, domagając się, by ich wywieziono z miejsca katastrofy. Niektórzy rzucali się na szyny przed lokomotywę, wołając, że woła zginąć, jeśli nie znajdzie się dla nich miejsce w pociągu. Akcja ratunkowa wskutek tego znacznie się opóźniła. Pociąg mógł odejść dopiero po kilku godzinach. Korespondent „Stampy“ opisuje dalej straszliwe sceny, których był świadkiem. Wzburzone morze zalewało miasto falami; barwa wody niemal zupełnie czarna z kłębiącą się na szczytach fal białą pianą, tworzyła obraz prawdziwie piekielny. Na jednej z ulic około zwłok mężczyzny w siło wieku, zebrała się jego rodzina, śpiewając piosń żałobną. Słychać było pełne rozpaczy błuznierstwa. Wszędzie na ulicach widać strasznie pokaleczone trupy.

— Obraz zniszczonego miasta przedstawia dziennikarz włoski Scarfoglio: Tu i owdzie sterczą mury zwałonych domów. W wyżej położonych częściach miasta zniszczeniu jest mniej szew, w wielu domach okna wiszą na zawiasach. Miasto wygląda jakby zbombardowane kartaczami i granatami. Z daleka sprawia nieco groteskowe wrażenie, z bliska wrażenie strasznej grozy. Idący ulicami miasta potyka się ustawicznie o połamane szczątki sprzętów, o koła wozów, o pogięte żelazto belek i ogrodzeń ogrodowych, o rozkruszone słupy marmurowe i posągi. Ranni którzy mogą się jeszcze utrzymać na nogach, a dotąd nie znaleźli schronienia, rzucają się na każdego przechodnia, od którego mogą się spodziewać pomocy i pokazując swe rany, błagają bądź o chleb bądź o jakiś dach nad głową. Spotykający się przechodnie patrzą na siebie ze smutkiem w milczeniu. Rzadko tylko można posłyszeć jakieś słowa, a wówczas zwykle słychać, że nadchodzi koniec świata. Bo ofiary katastrofy nie mogą sobie wyobrazić że tylko ich spotkał ten straszny los. Sądzą, że klęska dotknęła cały świat. A gruz Messyny płoną jeszcze ciągle, mimo wysiłków wojska, pracującego nad ugaszeniem pożaru.

W nocy brak wszelkiego światła; okręty, stojące w porcie, reflektorami oświetlają resztki Messyny. Brak wody. Włosey, angielscy i rosyjscy żołnierze nie ustają w zapale, jaki okazują przy pracy ratunkowej. Wszędzie napotyka się zabitych i rannych; spotykać można zwłoki bez głów, osobno ramiona i nogi.

W okolicy Messyny odbywają się ciągle pro-

5)

Andrzej de Clare.

## NOWY NAPOLEON.

(Ciąg dalszy — patrz nr. 2.)

### III.

Stary woźny, Szymon Rok, który służył w ministerium spraw zagranicznych, był dymisjonowanym kapralem. Bił się kiedyś pod Sedanem i tam pochował swego brata Andrzeja.

Śmierć ta straszna na nim zrobiła wrażenie. Andrzej był bardzo religijnym, należał nawet do jakiegoś bractwa w Poznaniu. Po odświeżeniu w wojsku, pielgrzymował do Ziemi świętej, a powróciwszy do domu, ożenił się. Wkrótce jednak po ślubie, jako zapasowego, powołano go do czynnej armii. Poszedł. Ale kiedy stanął na ziemi francuskiej, kiedy tu i owdzie po wsiach odezwały się dzwony kościelne, odczuł taką potrzebę kościoła, że dnia pewnego, wymknąwszy się z obozu, udał się do najbliższej wsi na nabożeństwo, gdzie ledwie się wytłómaczył, że nie jest szpiegiem i to jedynie dzięki temu, że ksiądz cośkolwiek umiał po niemiecku.

Gorzej się jednak zdarzyło z powrotem. Żandarm polowy napotkał go błądzącego, a że niezrecznie się tłómaczył, nie powiedział od razu prawdy, oddano go pod sąd, który zaopiniował, że jest szpiegiem i na zasadzie tej opinii rozstrzelano go.

Szymon dopiero w parę dni dowiedział się

o śmierci Andrzeja. Odtąd śmierć ta nie dała mu spokoju. Przypominał sobie każdy szczegół, zwłaszcza z ostatniej drogi; zdało się, że nieraz słyszy jego nawoływania:

— Bracia, porzućmy tę wojnę... Bracia, to nie po chrześcijańsku zabijać jeden drugiego, katolik katolika. Neron był poganinem, a i to mu Bóg i ludzkość mordów zapomnieć nie mogą. My jesteśmy chrześcijanie i tamci są chrześcijanie, nie walajmy rąk naszych krwią chrześcijańską... Idźmy lepiej w świat, niż żeby na nas taka krzywda spoczywała. I za co? Co nam zrobili francuzi?

— Bóg nas za to karać nie będzie, robimy to, co nam każą.

— Dla czyjej korzyści? Kogo mamy bronić, czy ludzi nam życzliwych?

— Taki porządek, mój bracie, na świecie! Nie nam nad tem głowy łamać.

Te uwagi zabitego brata zrozumiał dopiero Szymon po powrocie do kraju. Buta zwycięzców z dniem każdym rosła. W uniesieniu poniewierano tych, którzy nie mając żadnego interesu, szli na śmierć i życie, pędzeni tylko dlatego, że kanclerz zmienił tekst depechy, bo była chwila podatna do wojny!

I w mózgu posłusznego kaprała coś się poruszyło, coś się buntować zaczęło.

— Przewrotność — myślał niejednokrotnie — przewrotność i tyle, a ślepy lud w to wszystko wierzy i tego broni. Gdybym umiał książki pisać, napisałbym to wszystko dla nauki tych ludzi, co nie są uczeni, co nie zajmują miejsc ani wózków, ani ministrów, ani innych dostojników, a jednak rozumieją świat boży inaczej. Wiedzą, że człowiek dla człowieka nie powinien być krwio-

żerczą bestyą, ale człowiekiem, winien pomagać mu, a nie zabijać...

Wrócił do domu. Wdowa po bracie sprzedała swoją schedę i wyruszyła do rodziny. Odtąd bratowa zginęła mu z oczu. Ponieważ był ranny na wojnie i wylizał się jakoś z tych ran, przeto jako zasłużonemu dano mu miejsce w jednym z biur państwowych; tam polubił go zwierzchnik i odtąd z nim się nie rozstawał. A ponieważ pan doszedł do ministerium, więc i woźny powędrował za nim. Służył, bo potrzeba było z czegoś żyć, potem ożenił się z jakąś niemką, ale dzieci z nią nie miał.

Zgodzić się nie mogli z sobą. Żona była mu obcą, tyle, że mówiąc w domu po niemiecku, prawie zapominał języka polskiego. Ale ponad to wszystko utkwilo w nim głębokie przekonanie, że w państwie tem dzieje się wielka niesprawiedliwość, że jest naród, który służył temu państwu tak uczciwie, jak każdy obywatel, rąbał i bił za jego cześć i jego sztandary, a teraz za to wszystko odbierają mu ziemię, depczą jego uczucia narodowe, poniewierają wierzenia, słowem znęcają się strasznie, tak, jakby w polaku duszy ludzkiej nie było, jak gdyby nie odczuwał on pohańbienia i zniewag nieustannie mu wyrządzanych.

I myśli te zmieniały się w konieczność odwetu, konieczność zemsty!

Dawny jego opiekun zmarł już kawał czasu. Teraz przychodzili do ministerium coraz to nowi ludzie, on jeden najdłużej tu gościł. Zmieniali się urzędnicy młodszy i starsi, częściej jeszcze najwyżsi dostojnicy, on tkwił tu sam, jak kulek i czuł, choć niezbyt uczony, jakie tu się krętaniny dzieją.

(d. c. n.)



cesye. Ludność dochodzi do religijnego szalu. Włoskie ministerium poczt i telegrafów podaje do wiadomości, że urzędy telegraficzne i pocztowe nie będą przyjmowały telegramów i listów do Messyny, ponieważ miasto to przestało istnieć.

Znaczną część strasznego spustoszenia Messyny i Reggio di Calabria, przypisać należy nie trzęsieniu ziemi samemu, ale zalewowi morza. Fala morska podniosła się niemal na 12 metrów w górę. Najpierw morze cofnęło się i oddalając się od ziemi, jakby nabierało rozpędu. W tym pierwszym ruchu—wedle opowiadania marynarzy, którzy uszli cało—miało wygląd potwora, otwierającego paszeczki. Przytem ciąg powietrza był tak potężny, że robotników, którzy wiercili studnię, porwał za sobą a następnie zalała ich fala, która wzniosłszy się z powrotem, runęła na oba wybrzeża cieśniny messyńskiej. Wszystkie dzielnice, położone wzdłuż morza, pełne ogrodów i bulwar nadmorski, znikły pod wodą, a domy nadbrzeżne, jakby nagle zabrakło pod nimi gruntu, zapadły się w fale.

Równocześnie wzgórze zaczęło drżeć i zdawało się, że domy staczają się jedne na drugie. Wedle opowiadania pewnego oficera, świadka naocznego, «możnaby powiedzieć, że dwie góry—góra wody i góra ziemi—rzuciły się wściekle jedna na drugą i że ziemia rzucała morzu mieszanią ludzi.»

W Reggio di Calabria było jeszcze gorzej. Dłgi język lądu, na którym ciągnęły się główne ulice, mieszczące między innymi gmach pocztowy, prefekturę i muzeum, wszystko to razem znikło w kilku sekundach. Górne miasto wstrząśnięte, zwało się odrazu, a potem ruiny tego wszystkiego, co było miastem, zaczęły się zsuwać do morza.

„Nowoje Wremia“ podało obszerny artykuł Filiewicza, pod tyt. „Koło polskie i społeczeństwo polskie“. Treść artykułu jest następująca: Taktyka Koła polskiego uwydatniła się wyraźnie dopiero w ostatnich czasach. Latem kurs nowosłowiański spowodował rozłam, atoli jeszcze nie wytknął wyraźnej taktyki. Choć Dmowski i Zawisza wyperali się tego, jednak Koło swym głosowaniem złożyło dowód nowej taktyki, co wywołało w kraju zdumienie. Zaczęto mówić w kraju o złożeniu mandatów przez posłów. Wówczas urzędowy organ Koła oświadczył, że Koło będzie się liczyło tylko z warunkami i realnymi interesami kraju i nie będzie wносиło interpelacji, żeby nie upodobnić się do brzęczenia natrętniej muchy.

Dalej Filiewicz twierdzi, że jest to polityka realistów, ugodowców, którzy wprawdzie byli zdyskredytowani przez socjalistów, zwłaszcza przez ogłoszenie memoriału ks. Imeretyńskiego, lecz zasługują na szacunek. Dmowski postanowił prowadzić tę politykę, aczkolwiek przez dłuższy czas jednocześnie propagował politykę hakatyizmu, politykę „pazurów i zębów“.

Według informacji Filiewicza, nastąpił rozłam wśród demokracji narodowej; pozostał jakoby tylko sztab główny w osobach członków Koła (?). W kraju wyczuwa się nowe ugrupowanie partii. Duma państwowa i władza rosyjska powinny obecnie poważnie zastanowić się nad sprawami polskimi i przeprowadzić niezbędne reformy, a to zarówno w interesie rosyjan, jak i w interesie naroda polskiego i całej Słowiańszczyzny.

## Sprawa Bartkiewicza.

Dwa utwory, pod tym tytułem wydrukowane w zbiorze nowel Zygmunta Bartkiewicza „Słabe serca“, posłużyły za podstawę do wytoczenia przez warszawski komitet spraw prasowych procesu karnego autorowi p. Bartkiewiczowi, oraz wydawcy p. Janowi Skiowskiemu, z § 6 cz. 1 art. 129 kod. kar. 1903 r.

Sprawę osądził wczoraj IV departament karny Izby Sądowej warszawskiej w składzie następującym: przewodniczący Fabrycyusz i sędziowie Ellenbogen i Kniaziew.

Oskarżenie popierał podprokurator Izby Sądowej Bienkiewicz. Obronę wnosili adwokaci: Peplowski (za Bartkiewiczem) i Rundo (za Skiowskim).

Jak opiewa akt oskarżenia, nowela p. t. «Matczyna dola» zawiera wyraźnie zaznaczoną tendencję przekonania czytelnika o szkodliwym wpływie rosyjskiej szkoły na dzieci polskie. Myśl zasadnicza polega na tem, że szkoła rosyjska

wnosi do duszy dziecka moralną zgniliznę, rozwija ateizm i podkopuje podstawy rodziny. Myśl ta, nie wypowiedziana otwarcie, wynika z treści utworu.

Czytamy tu o pełnej zaparcia się siebie, kochającej troje dzieci, gotowej życie za nie oddać matce, oraz o trojgu jej dzieciach uczęszczających do szkoły rosyjskiej.

Cel noweli, zdaniem oskarżenia, autor osiąga drogą zestawienia moralnego «ja» dzieci w dwóch okresach: pod wpływem wrażeń wyniesionych ze szkoły i po wyjściu z pod tego wpływu.

Akt oskarżenia powtarza całą niemal treść noweli i kończy się opisem tego przełomu, jakiemu podległy dzieci po opuszczeniu murów szkolnych. Klótnie, obelgi, nienawiść znikły, nastąpiła wspólna miłość, harmonia i zgoda; brak szacunku dla matki—zastąpiło poszanowanie, ateizm—wyparty przez gorącą wiarę...

Tendencja występna drugiej noweli p. t. «63», według aktu oskarżenia, objawia się w charakterystyce jednego oficera rosyjskiego, Zwierjewa, który, zatrzymawszy się podczas pochodu we dworze obywatela polskiego Kozłowskiego, przyjęty przez gospodarza gościnnie, ściągą od K. występna daninę.

Powyższe wywody aktu oskarżenia kończy konkluzja o pociągnięciu do odpowiedzialności sądowej za szerzenie w polakach nienawiści do rosyjan—p. Bartkiewicza, jako autora inkryminowanych utworów, a p. Skiowskiego, jako wydawcę, gdyż nowela p. t. «Słabe serca» były wydrukowane w listopadzie 1907 r. w zakładach Towarz. akc. „S. Orgelbrand i Synowie“, którego dyrektorem jest p. S.

P. Bartkiewicz winy swej zaprzeczył, oświadczając, że inkryminowane utwory były już drukowane i miały aprobatę cenzury: «Matczyna dola», w „Rozwoju“, a «63» w „Kraju“. P. Skiowski oznajmił, że nowel przed wydrukowaniem nie czytał, mając zaufanie do autora.

Dodać jednak należy, że w noweli «Matczyna dola», drukowanej w „Rozwoju“, brak wszystkich tych ustępów, które posłużyły tu za podstawę do oskarżenia, a «63» w „Kraju“ brak całego jednego rozdziału.

Po odczytaniu aktu oskarżenia, Izba sądowa zbadała następujących świadków: Cenzora Milonowa, który przytoczył motywy oskarżenia, znane już z aktu oskarżenia, oraz na pytanie mecenasa Peplowskiego, oznajmił, że nastrój młodzieży, zilustrowany w «Matczynie doli», zgadza się z rzeczywistością, oraz Józefa Lenartowicza i Adolfa Winiarza, Świadek Henryk Rundo do sprawy nie stanął, odczytano więc zeznanie jego, złożone przed sędzią śledczym.

W uzupełnieniu śledztwa sądowego, mecenas Peplowski złożył do akt dzieło gen. Puzyrowskiego p. t. «Wojennyja dziejstwa w Carstwie Polskim w 1863», jako dowód, że nazwy miejscowości, nazwiska oficerów i poruszone w noweli «63» objawy działalności wojska rosyjskiego—są zgodne z prawdą.

Z kolei, po krótkim przemówieniu prokuratora, który popierał oskarżenie, zabrał głos mecenas Peplowski.

Na wstępie mecenas Peplowski zaznacza, że akt oskarżenia osnuty jest nie na treści utworów inkryminowanych, lecz zawiera jedynie rozumowania cenzora, który przeprowadza samoistny pogląd na nowelę, z treścią noweli nie zgodny. Autor aktu oskarżenia zapożyczył z noweli jedynie obrazy, na tle których snuje już swoje własne rozumowania i imputuje Bartkiewiczowi myśli, których nigdy nie wypowiedział. Gdyby dozwolone było uzupełniać obrazy autora swymi własnymi, musiałby nastąpić zanik sprawdzianów wartości dzieła.

W dalszym ciągu mecenas Peplowski rozbieira treść utworów inkryminowanych, dochodzi do wniosku, że myśl podstawowa «Matczynie doli» polega na podkreśleniu 2 faktów szkodliwości nauki w języku obcym i niewzruszalności idealów narodowych, co zaś do charakterystyki majora Zwierjewa, odpowiada on rzeczywistości, atoli honoru jego nie należy utożsamiać z honorem armii. Co najwyżej spadkobiercy Zwierjewa mogliby się o to upomnieć.

Mowę swą mecenas Peplowski zakończył słowami: «Panowie sędziowie, nie trwóście się o to że nowela Bartkiewicza nas zdemoralizują, gdyż to, co on nam opowiedział, znane nam jest z historii, której nikt nie zmusi do milczenia».

Po mecenasie Peplowskim przemawiał pomo-

cnik adw. przys. Rundo, obrońca Skiowskiego. Opierając się na brzmieniu przepisów prasowych, R. dowodził, że wydawca może odpowiadać jedynie w przypadku kiedy autor jest niewiadomy—i kiedy świadomie podziela występny cel autora—czego w danym razie nie było, albowiem nawał pracy, którą był obciążony p. Skiowski, nie dał mu możliwości obznajmienia się z treścią wydrukowanych nowel.

Zgadając się w części z wywodami obrońców, Izba sądowa ogłosiła wyrok, skazujący p. Bartkiewicza na 10 dni aresztu, a u niewinniającego p. Skiowskiego.

Jednocześnie nakazano zniszczyć inkryminowane ustępy nowel.

## ROSYA A NIEMCY.

„Wieczór“ z powodu mowy p. A. Guzczkowa podczas rozpraw nad deklaracją ministra spraw zagranicznych robi kilka uwag o stosunku Rosji do Niemiec:

„A. Guzczkow wspomniał pobieżnie o zadowoleniu swoim z powodu przyjaznych stosunków oraz solidarności interesów Rosji z Francją oraz Anglią. Z powodu porozumienia się z Włochami mówca widocznie był zadowolony, a przynajmniej do tego punktu zachował milczenie. Ale kiedy p. Guzczkow mówił o starych tradycjach, o dawnej przyjaźni, o usługach okazanych Rosji przez Niemcy, wówczas przed nami wyrastał w całej okazałości A. Guzczkow, student dwóch uniwersytetów niemieckich, Heidelberga i Berlina. Jednakże gdyby poprosił Guzczkova o wyliczenie tych usług, jakie okazały nam Niemcy, to niewątpliwie leader paździenikowców byłby w dużym kłopotcie. Ścisła przyjaźń z Niemcami nie da się pogodzić z polityką słowiańską Rosji. Zrozumieli to i Niemcy i zawarły trójprzymierze, a zwłaszcza weszły w związek z Austrią—związek, wymierzony głównie przeciw Rosji. Rosję ocalił tylko aljans z Francją, ocalił ją i ocalił Rosję. Dopóki żył ks. Bismark, trzymający się polityki, która nie chciała poświęcić „kości jednego nawet grenadyera pomorskiego“ w ofierze kwestyi wschodniej, Rosja mogła jeszcze jako tako znaleźć warunki ścisłego z nią związku. Ale kiedy Niemcy zaczęły dążyć przez Azyę Mniejszą ku zatoce Perskiej, kiedy zaczęły zmierzać ku temu, co stanowiło treść polityki rosyjskiej, o ścisłej przyjaźni nie mogło już być mowy.

„Można mówić o dobrych stosunkach sąsiedzkich, ale o niczem więcej. Oto w czem tkwi cały fałsz w mowie A. Guzczkova. Chciał on umieścić dwóch niedźwiedzi w jednym legowisku. Zadanie to niewdzięczne. Przyjaźń z Niemcami jest możliwa tylko pod warunkiem wyrzeczenia się blizkiego Wschodu. Czy leader większości w Izbie doradza Rosji, aby wyrzekła się sama stosunku swojego do kwestyi wschodniej i słowiańszczyzny?“

### KALENDARZYK TERMINOWY.

IMIONA SŁOWIAŃSKIE. Dziś Włastybora. Jutro Bołomira.

TEATR POLSKI. Dziś w teatrze Victoria „Wieczór Trzech króli“ Szekspira, po raz pierwszy. Początek o godzinie 8 min. 10 wieczorem.

— W czwartek „Wyzwanie“ B. Gorczyńskiego, po raz pierwszy. Początek o godz. 8 min. 10 wieczorem.

TEATR WIELKI. Jutro „Fata morgana“. Przedstawienie popularne. Początek o godzinie 8 po poł.

CHOINKA. Dziś w Grand Hotelu na dochód Tow. wpisów szkolnych „Krakowska choinka“

HARMONIA. Jutro w lokalu własnym, (Południowa 36) choinka dla dzieci członków. Początek o godzinie 4 po poł.

JASEŁKA. Jutro w teatrze Victoria o godz. 8 po poł. „Jasełka“ na rzecz ochrony dla dzieci na Bałtach.

KONCERT. W czwartek w sali koncertowej Vegla I koncert symfoniczny „Hazard“ pod kierunkiem N. Podkaminer, ze współudziałem Stanisława Barcewicza.

WYSTAWA. Dziś i codziennie Wystawa sztuk pięknych (Południowa nr. 3). Otwarta od godz. 11 rano do 10 wieczorem. Wejście 15 i 10 kop.

— Dziś i codziennie Wystawa obrazów Bolesława Nawrockiego (Grand-Hotel). Otwarta od godz. 10 rano do 8 wieczorem. Wejście 20 i 10 kop.

# KRONIKA

(=) **Reforma policyi.** Przedmiotem ostatnich obrad w sprawie reformy policyi była sprawa praw i obowiązków faktycznego naczelnika policyi w całej gubernii.

Większa część członków rady, powołanej do opracowania sprawy reformy, była — jak donosi „Russkoje Słowo” — zdania tego, iż zwierzchniczą władzą policyjną w gubernii lub obwodzie skupiona ma być w jednych rękach.

Pomocnik mianowicie gubernatora do spraw policyjnych, otrzymując sam rozporządzenia od swej władzy bezpośredniej, kierowałby całą policyą gubernialną, ponosząc jednocześnie odpowiedzialność za wszystkie rozporządzenia, wydane przez się osobiście.

Sprawa połączenia żandarmerji z policyą ogólnopństwową w jedną całość jest przedmiotem ożywionych rozpraw. Większość jednakże opowiada się stanowczo za połączeniem obu tych organów władzy wykonawczej.

Policyę państwową zamierzono — jak dalej pisze „Russk. Słowo” — podzielić na policyę wykonawczą i śledczą.

W naradach owych, dodać możemy wreszcie, biorą udział wszyscy gubernatorowie, jacy przebywają obecnie w Petersburgu.

(n) **Z Towarzystwa kredytowego m. Łodzi.** W swoim czasie donosiliśmy, że specjalna kancelarya do spraw kredytowych przy ministerjum skarbu, nadesłała do dyrekcji Towarzystwa kredytowego m. Łodzi zapytanie, czy nie zgodziłaby się na udzielenie pożyczki w sumie 10,000 rubli Towarzystwu kredytowemu m. Kiszyniowa, którego interesy są bardzo zachwiane.

Nadzwyczajne ogólne zebranie członków Towarzystwa kredytowego m. Łodzi uchwaliło pożyczki Towarzystwu kredytowemu m. Kiszyniowa nie udzielać i o tej uchwale zawiadomić specjalną kancelaryą do spraw kredytowych przy ministerjum skarbu.

(=) **Projekt reformy gimnazjalnej.** 121 pól do Dumy państwowej złożyło Damele projekt ustawodawczy o gimnazyach.

Projekt ów przewiduje reformę w sprawie otwierania gimnazyów, a jednocześnie zawiera propozycję połączenia czteroklasowych szkół początkowych ze szkołami średnimi w ten sposób, by wykształcenie średnie stanowiło ciąg dalszy nauczania początkowego.

(=) **Obniżenie cen cukru.** Dnia 30 grudnia 1908 r. odbyło się w Petersburgu ostatnie posiedzenie komisji pod przewodnictwem wiceministra handlu p. Nowickiego, w celu obmyślenia środków obniżenia ceny cukru.

Obradowano nad tem, czy wprowadzić sprzedaż cukru w sklepach monopolowych. Do uchwały żadnej nie doszło, gdyż jedni uważali sprzedaż taką za pożądaną, inni natomiast sądzili, że nie należy nowości tej wprowadzać, ponieważ właścianin będzie miał jedną więcej sposobność do odwiedzania sklepu monopolowego.

W sprawie żółtej mączki cukrowej uznano, że wprowadzenie w użycie tego gatunku cukru jest ze wszech miar niepożądane.

(=) **Kursy psychiatryczne.** Ministerjum sprawiedliwości zamierza utworzyć specjalne kursy psychiatryczne dla sędziów, prokuratorów i sędziów śledczych, a to ze względu na odczuwaną już oddawna potrzebę znajomości psychiatryi wśród sędziów.

(a) **Zebranie esperantystów.** W nadchodzący piątek, t. j. d. 8 b. m. o godzinie 8 wieczorem, w lokalu przy ulicy Konstantynowskiej № 5 odbędzie się pierwsze po feryach świątecznych zebranie towarzyskie członków Towarzystwa esperantystów w Łodzi.

(h) **Z kolei podjazdowej.** Dowiadujemy się, że pod budowę kolejki podjazdowej elektrycznej Łódź—Aleksandrów nadszedł transport szyn. Roboty budowy tej linii rozpoczęte zostaną w początkach wiosny, tak by od 1-go sierpnia r. b. na kolei tej mogły kursować pociągi.

(h) **Z fabryki Geyera.** Z powodu, iż robotnicy w fabryce Geyera nie przychodzą do pracy fabryka ma być zamknięta na czas dłuższy.

(h) **Ze Zgromadzenia krawców.** Wczoraj o godzinie 4-ej po południu w lokalu „Liry” odbyło

się zebranie członków Zgromadzenia majstrów krawieckich. Zapisano 6 uczniów, wypisano 7 na czeladników i przyjęto do grona majstrów Józefa Malek i Ludwika Weigolda. Postanowiono by we wtorki odbywały się posiedzenia członków dla załatwienia spraw fachowych i handlowych.

(h) **Łódź—Kalisz.** Od dziś została otworzoną nowa komunikacja telefoniczna pomiędzy Łodzią, Kaliszem, Sieradzem i Zduńską Wolą.

(h) **Ze Zgromadzenia majstrów rzeźniczych.** Wczoraj o godzinie 6-ej wieczorem w lokalu własnym przy ulicy Miłsza odbyło się ogólne zebranie członków Zgromadzenia majstrów rzeźniczych.

Po zapisaniu 17 uczniów, wypisaniu 8 na czeladników i przyjęciu do grona majstrów jednego — przystąpiono do załatwienia spraw uregulowania rachunków domu.

Dla ułatwienia załatwienia spraw cechowych i domu dodano starszemu i podstarszemu Zgromadzenia komitet składający się z 12 członków i 4 komisji rewizyjnej. Dla komitetu została opracowana specjalna instrukcja.

(=) **Choinka w „Lirze”.** Dnia 6-go stycznia r. b. w środę, jako w uroczystość Trzech Króli, Towarzystwo śpiewacze „Lira” w lokalu własnym Nawrot 38 urządziło choinkę dla dzieci członków i ich rodzin.

Program bardzo urozmaicony z niespodziankami wypełnią dzieci dla dzieci, oraz wiele innych atrakcji.

Początek zabawy o godzinie 3-ej po południu.

(c) **Kara administracyjna.** Na mocy postanowienia czasowego general-gubernatora wojennego, mieszkańiec gminy Zduńska Wola powiatu sieradzkiego, Laurenty Lipiński i mieszkańiec Radogoszcza, Bronisław Ołasa, za bójkę skazani zostali na 7 dni aresztu każdy.

(a) **Na zesłanie.** Na mocy postanowienia czasowego general-gubernatora wojennego za różne przewinienia polityczne wysłani zostali: do gubernii wiatskiej: Antoni Sobczak, Stanisław Kannecki, Władysław Lipner; do gubernii astrachańskiej: Ignacy Kamiński; do gubernii tobołskiej: Ieek Jochimowicz, Hersz Jochimowicz, Mateusz Jarosz, Emilia Kmin, Władysław Szeffer, Franciszek Gibel, Robert Gajdo, Jan Paskal, Teodor Rufenach, Jan Niewiadomski, Stanisław Marciniak, Władysław Zaremba, Herszlik Ajzenberg i Robert Botke.

(h) **Z kolei.** Pracownikom kolei fabryczno-łódzkiej została przyznana gratyfikacja przez radę zarządzającą.

(h) **Pożary.** Wczoraj, o godz. 3 i pół po południu przy ul. Zachodniej nr. 63, pod rezerwoarem wodnym zapaliła się słoma. Ogień ugasił i oddział straży ogłowej ochotniczej, Straty małe.

O godz. 8 i pół wieczorem, przy ul. Piotrkowskiej nr. 82, w prawej oficynie na I piętrze zapalił się towar bawelniany w składzie Szpigel i Dawidowicz. Ogień ugasił II oddział straży ogłowej ochotniczej. Na miejscu wypadku przybyły oddziały I i miejski. Straty dość duże. Towar był asekurowany w rosyjskiem Towarzystwie ubezpieczeń od ognia.

(h) **O sprzedaż ziemi.** Towarzystwo akcyjne Allart, Rousseau i sp. zwróciło się z prośbą do ministerjum handlu o pozwolenie nabycia 10000 dziesięcin ziemi, przylegającej do ich fabryki, a należącej do gminy. Ziemia ta ma być potrzebną na budowę domów dla robotników i powiększenie fabryki.

(h) **Z Chojen.** Komunikuje nam proboszcz parafii Chojny ks. Herman von Schmidt, że przemysłowiec łódzki p. Jan Arkuszewski ofiarował 250 rb. na kupno baldachimu w kaplicy Przemienienia Pańskiego w Chojnach.

Jutro i w niedzielę dorocznym zwyczajem w Chojnach odbędzie się Jasełka dla dzieci.

(h) **Zmiana duchowieństwa.** Ks. Skupiński wikaryusz parafii św. Krzyża w Łodzi, z polecenia władz duchownych przeniesiony został do Łowicza. Na miejsce ks. Skupińskiego został mianowany ks. Knapski.

(a) **Ze szkoły handlowej w Zgierzu.** Dyrektor szkoły handlowej w Zgierzu otrzymał pozwolenie gubernatora piotrkowskiego na zorganizowanie szeregu przedstawień, odczytów, koncertów i wieczorów tanecznych na fundusz opłaty wpisów za niezamożnych uczniów tej szkoły.

(=) **Szulerzy kolejowi.** Zdawano się, iż dzie-

ki gerliwej opiece funkcyjaryuszy kolejowych nad pasażerami, na naszej kolei, raz na zawsze uwolnieni zostaliśmy od plag szulerki zawodowej w wagonach podczas podróży.

Niestety! To się tylko zdawało.

Oto dzisiaj w pociągu raunym Warszawa — Łódź do wagonu III-ej klasy wsiadło w Skiernewicach kilku szulerów, niby to każdy oddzielnie. Gdy pociąg ruszył, jeden z przybyłych, wyjąwszy trzy karty, ogłosił grę „amerykańską”.

Wspólnicy stawiali po rublu po dwa, zachęcając do gry pasażerów — napróżno. Wtedy wspólnik, napozór bardzo niezgrabny, poprosił bankiera, by go nanczył sztuki rzucania kart. Bankier prośbie zadość uczynił i wówczas dopiero do nowicyusza rzucili się łatwowierni. Rozpoczęła się gra namiętna, w której nowicyusz okazał się wytrawnym szulerem. Dziesiątki rubli przeszły do jego kieszeni, jakiś żydek biednie ubrany, przegrał 60 rubli. Wówczas obecni współwyznawcy ujęli się za poszkodowanym, Naturalnie doszło do awantury, łaski migwały w powietrzu.

Rzecz dziwna! Konduktor ani się pokazał, chociaż poszukiwano go gorliwie, a szulerzy w Rogowie przesiedli na pociąg idący do Warszawy.

To dowodzi, że sposoby szulerki wagonowej zostały udoskonalone.

## SZTUKA I PIŚMIENICTWO.

—?—

**Z teatru.** Dzisiaj odbyła się próba generalna dzisiejszej premiery, jaką będzie niegrana w Łodzi od lat kilkunastu jedną z cenniejszych komedji Szekspira „Wieczór trzech Króli” w całościowej nowej oprawie, pod reżyserją pana Zelwerowicza. Stylową salę romańską wykonał art. malarz J. Gałewski w Warszawie. Widowisko zapowiada się bardzo ciekawie. W próbach „Wyzwanie” p. B. Gorczyńskiego, które w Warszawie wywołało istotną sensację i obudziło najwyższe zainteresowanie. Premiera ciekawej tej nowości odbędzie się we czwartek d. 7 b. m.

We środę d. 6 b. m. o godz. 3 po południu w teatrze Wielkim po cenach popularnych ukaże się po raz trzeci „Fata morgana” Gamastona; wieczorem jako w wigilię Bożego Narodzenia st. st. widowisk nie będzie.

— Z powodu braku miejsca sprawozdanie z przedstawienia opery warszawskiej podamy w numerze następnym.

(d) **Hazemir.** W czwartek 7 stycznia w sali koncertowej Vogla odbędzie się koncert symfoniczny pod kierunkiem N. Podkaminer, ze współudziałem Stanisława Barcewicza.

## Z WARSZAWY.

\* Sąd wojenny.

Przed sądem stanął wczoraj jako oskarżony mieszkaniiec powiatu częstochowskiego, właścianin Jan Pluta.

Plucie zarzucano udział w rabunku dokonanym w dniu 30 września 1907 roku w pobliżu wsi Skrzynica na drodze z Wielunia do Częstochowy.

Rabusie napadli wówczas na jadących furą podróżnych i zrabowali im około 100 rb.

Sąd skazał Plutę na śmierć przez powieszenie.

— Piotra Kasprzaka skazał wczoraj sąd wojenny na karę śmierci za udział w napadzie na 70-letnią staruszkę, mieszkankę Częstochowy, Macierzakową, której w swoim czasie bandyci zrabowali 4,000 rb., złożone u niej przez ks. Rokickiego jako depozyt.

Napastnicy zbiegli i przez czas dłuższy nie wykryto nikogo.

Kasprzaka aresztowano w lecie r. z., kiedy samowolnie wrócił z miejsca zesłania.

Podczas rewizji w rękawie marynarki znaleziono zaszyte pod szewką 100 rb.

Ponieważ Kasprzak nie umiał objaśnić pochodzenia posiadanych pieniędzy, stawiono go przed Macierzakową, która kategorycznie poznała w nim jednego z uczestników.



## OFIARY.

Na gniazdo Tow. opieki nad dziećmi.

Stowarzyszenie spożywcze „Przyszłość“ 1 rb. 16j. k.

Dla biednych.

F. T. 50 kopiejek.

Na wpisy dla niezamożnych uczniów.

Aniela Skalczyńska 1 rb., Kunowska 1 rb., Aniela Przybył 1 rb.

Na ofiary strasznej katastrofy we Włoszech.

W. Salwa 3 rb., Aniela Przybył 1 rb.

Na 91 Kolo wpisów szkolnych.

Dr. Mierzyński 2 rb.

Na gimnazjum polskie.

Otrzymały rubel na imienty poświęca Mieczysław Zaidler na wpisy dla swoich kolegów.

## SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE

Stacji centralnej K. E. E.

Data.	Barometr sprowadzony do 0° st.	Termometr w st. C.	Wilgotność w %.	Kierunek i siła wiatru	Uwagi
4/I 1 pp.	753.6	+ 1.2	94	Pn-Z 1	Z dnia 4/I Temperatura max.—° C.
4/I 9 w.	752.0	+ 1.8	93	Pn 5	Temperatura min.—1.5° C.
5/I 7 r.	751.4	+ 2.0	96	Pn-Z 1	Opadu 3.0

## TELEGRAMY.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) Najjaśniejszy Cesarz ofiarował na rzecz ofiar w Kalabrii i na Syeili 50,000 franków.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) Przedłużono do dnia 29 września stan ochrony nadzwyczajnej w Tyraspolu i w pow. tyraspolskim.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) Najjaśniejszy Cesarz pozwolił senatowi fińskiemu na przełanie do osobnego kapitału 5 mil. marek, jako funduszu pożyczkowego dla ludności bezrolnej i na wydatkowanie pieniędzy z tego funduszu w ustanowionym porządku także na zakup gruntów i majątków w celu ich rozparcelowania dla bezrolnych, z tem zastrzeżeniem, aby ta suma 5 milionów nie stanowiła już osobnego funduszu, aby pieniądze z tego funduszu były wydatkowane nie inaczej jak w każdym przypadku za Najwyższem pozwoleniem.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) Mohyłowski biskup sufragan, ks. Ciepłak mianowany członkiem rzymsko-katolickiego kolegium duchownego w Petersburgu.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) Aresztowano tutaj człowieka nieznanego z upalonymi rękoma, w mundurze ucznia szkoły realnej. W człowieku tym niektórzy ludzie poznają młodzieńca, który przyniósł bombę do kawiarni centralnej, w której ona wybuchła.

Wczoraj w nocy w kawiarni w pasażu człowiek nieznanym, który umknął, pozostawił portfel. W portfelu tym znajdowała się bomba, wypełniona melinitem o strasznej sile wybuchowej.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) W ciągu ostatniej doby na cholera zachorowało 12, zmarło 5 osób.

Petersburg, 4 stycznia. (P.) Prezes Dumy państwowej z powodu Najwyższej udzielonej mu amnestii zezwolił Petersburskiej Agencji telegraficznej na ogłoszenie, co następuje:

„Najłaskawsze przyjęcie, jakiego doznałem, stwierdziło, iż stosunek do Dumy nie pozostawia nic do życzenia. W raporcie przedstawionym przeze mnie poruszyłem wszelkie sprawy bieżące, zarówno z zebrań ogólnych Dumy, jako też z posiedzeń komisji, przyczem złożyłem szczegółową notatkę o ruchu spraw w Dumie. Nie pominięto interpelacji, jak naprzykład o postępowaniu moskiewskiego generał-gubernatora, jak również dotyczących spraw innych. W szczególności sprawom obrony państwowej poświęcona była specjalna uwaga. Poruszono też wszelkie zajścia, które wydarzyły się na rozmaitych posiedzeniach Dumy, aż do ostatniego dnia. Moje wrażenie jest takie, że wszelkie pogłoski o jakiegokolwiek moż-

ności urzeczywistnienia zamiarów, osnutych przez intrygę, aby skończyć z Dumą lub znieść instytucje prawodawcze, są pozbawione wszelkiej podstawy, równie jak pogłoski, aby podczas przerwy prac Dumy stosowane były prawa w porządku artykułu 87 ustaw zasadniczych“.

Moskwa, 4 stycznia. (P.) Wszecchrosyjski zjazd chirurgów zamknięto.

Odesa, 4 stycznia. (P.) Rada miejska uchwaliła jednomyślnie wyrazić konsulowi włoskiemu współczucie z powodu katastrofy, która nawiedziła Włochy.

Noworosyjsk, 4 stycznia. (P.) W sprawie Związku włociańskiego skazano dwóch oskarżonych na 14 roku, czterech na rok fortecy, 12-tu podesądnych uwolniono.

Jakuck, 4 stycznia. (P.) Za wydrukowanie poezji, nawołujących do zbrojnej walki z istniejącym ustrojem państwowym, byłego redaktora i współpracownika pisma „Jakutskij Kraj“ skazano każdego na zamknięcie przez rok w twierdzy.

Teheran, 4 stycznia. (P.) W Ispahanie powstały wielkie zaburzenia. Bachtiarowie wtargnęli do miasta i złupili je. Doszło do szeregu starć. Straty olbrzymie. Zaburzenia wywołał wrogi stosunek ludności do gubernatora z tej przyczyny, że wprowadził on rozmaite podatki. Gubernator schronił się do konsulatu angielskiego.

Teheran, 4 stycznia. (P.) Przed dwoma dniami kilku mullahów i kupców prosilo o schronienie w konsulacie angielskim w Ispahanie, ale odmówiono im wstępu. Udało im się znaleźć schronienie w konsulacie rosyjskim. Z powodu zaburzeń w Ispahanie poseł angielski i pełnomocnik rosyjski zwrócili się do rządu z energicznymi przedstawieniami i oświadczyli, że rząd będzie odpowiedzialny za życie i mienie poddanych angielskich i rosyjskich.

Teheran, 4 stycznia. (P.) Ispahan znajduje się w rękę bachtiarów, którzy sami zajęli się przywróceniem porządku. Gubernator usunięty z urzędu. Z poddanych rosyjskich nikt nie ucierpiał.

Tanger, 4 stycznia. (P.) Wszystkie mocarstwa zawiadomiły senjora ciała dyplomatycznego, że zgadzają się na uznanie Mulaj Hafida i upowaznily go do wręczenia noty ogólnej w tej sprawie.

Kalkuta, 4 stycznia. (P.) Pod miastem doszło do poważnych starć pomiędzy mahometanami a hindusami. Porządek przywróciło wojsko, do którego o pomoc zwróciły się obie strony. Wojsko strzelało. Są zabici i ranni. Aresztowano 20 osób.

Białogród, 4 stycznia. (P.) Skupczyna, po ukończeniu obrad nad polityką zagraniczną, przyjęła jednomyślnie zaproponowaną przez Pasicza rezolucję, w której wyraża podziękowanie Rosji, Anglii, Włochom i Francji za okazanie sympatii dla narodu serbskiego, oraz wypowiada przekonanie, że rząd poczyni wszelkie potrzebne kroki, w związku z przejrzeniem traktatu berlińskiego, w celu zapewnienia politycznej i ekonomicznej niezależności Serbii i Czarnogórza. Skupczyna wierzy, że ta niezależność będzie zapewniona wówczas tylko, kiedy Bośnia i Hercegowina staną się księstwami wasalnymi, znajdującymi się pod zwierzchnictwem sultana i pod gwarancją mocarstw.

Skupczynę odroczone z powodu świąt do dnia 28 stycznia.

## Ryszard Wildt

Warszawa, Plac Teatralny 18  
poleca

Mydło przelakuszczone hygieniczne „№ 1000“

Mydła wazelinowe (należy zwracać uwagę na firmę)

Wody kwiatowe w różnych zapachach

Wedę „Loyal“ do włosów, Elixir do zębów

Środek na odosiki „Kraźki Ryszard“

Do nabycia w Łodzi wszędzie.

2081-d

## Czas

Zaprenumerować

„ŚWIAT“

Pismo tygodniowe ilustrowane.

Prenumeratory tygodnika

„ŚWIAT“

otrzymują jako premium

BEZPŁATNIE

„Album Sztuki Polskiej i Obcej“

i tygodnik powieściowy

„Romans i Powieść“

KANTOR ŁODZKI TYGODNIKA

„ŚWIAT“

mieści się na Zachodniej № 23

róg Konstantynowskiej.

„ŚWIAT“ ilustruje chwilę !!!  
bieżącą w Łodzi !!!

Towarzystwo „Lutnia“ w Łodzi zwołać dorocznym urzędem w dniu 9 stycznia r. b. o godzinie 10 wiecz. w wspaniale udekorowanym lokalu własnym (ulica Piotrkowska 108)

## WIELKI BAL MASKOWY

Bilety imienne w ilości ograniczonej nabywać można w lokalu Tow. „Lutnia“ codziennie od godz. 8 wiecz.

Wejście dla członków rh. 2,

wprowadzonych gości rb. 3.

Damaskowanie nastąpi o godz. 2-ej po północy. 23 3

Skład Fortepianów i Pianin

JÓZEFA GRZEGORZEWSKIEGO

Piotrkowska № 117.



Posiada fortepiany i pianina fabryk krajowych i zagranicznych: Seilera, Blüthnera, Beckera, Mülbacha, Kerntopfa, Quanda, Rönischa, Urbasa, Nagla, Arnolda Fibigera, Nowickiego, oraz fisharmonie różnych fabryk. 2220

Rozkład połączeń.

Zimowy od 28 października.

Kolej Fabryczno-Łódzka.

Odechdzą z Łodzi: a) 12.30, b) 7.00, c) 11.20, d) 2-15, e) 3-15, f) 6-10, g) 8-30.

Przychodzą do Łodzi: h) 4.30, p) 7.35, j) 9.35, k) 10-15, l) 4-24, m) 5-25, n) 8-31, o) 11-00.

Kolej Warszawsko-Kabiska.

Odechdzą do Kallaza: o godz. 3-25, 12-25, 5-40, 6-30, do Warszawy: o godzinie 10-42, 11-40, 5-51.

Przychodzą z Kallaza: o godzinie 10-24, 11-30, 5-37, 9-30; z Warszawy o g. 12-13, 5-23, 6-28.

**DROBNE OGŁOSZENIA.**

**A.** Poszukuję obiadów po 50 k. w blizkości fabryki Geyera w domu prywatnym, miesięcznie, zaraz lub od 15 stycznia. Oferty dla „S. W.” przyjmuje Administracja „Rozwoju”. 51-3-1

**B.** student uniwersytetu warsz., posiadający dziesięcioletnią praktykę nauczycielską udziela lekcji korepetycji. Benedykta nr 32 m. 1 od 5-7 37-1

**B.** ureau R. Sciszewskiej, Przejazd № 14, poleca: nauczycielki, nauczycieli, nauczycielki muzyki, oraz francuzki, niemki, frebliówki, bony z szyłem, gospodynie różnej narodowości z praktyką. 31-10-1

**C.** Człowiek młody z elementarnym wykształceniem poszukuje jakiegokolwiek zajęcia. Łaska we oferty proszę złożyć w Adm. „Rozwoju” pod „Wdzięczny”. 5994-3-3

**D.** Do sprzedania sklep z powodu otrzymania posesy. Wiadomość ul. Rzgowska № 23. 5949-3-3

**D.** Do sprzedania skrzypce stare koncertowe, w dobrym stanie i stare monety. Wileza 22 m. 14. 45-2-1

**F.** Fortepian krótki, czarny, sprzedam tanio. Benedykta 43-14. 33-2-1

**F.** Fortepian w dobrym stanie tanio do sprzedania. Główna № 40 m. 15. 5641

**G.** Gramofony i maszyny 2 i maszynę za 10 rubli, używane, sprzedam. Ulica Złota № 3 mieszkanie 52. 52-6-1

**G.** Gospodyni poszukuje miejsca w mieście lub na wsi, zna się dobrze na kuchni, szyłu, gospodarstwie wiejskim i miejskim, na żądanie złoży świadectwa. Wiadomość w Administ. „Rozwoju”. 5995-3-3

**K.** Kupię tańcownie używaną od 2 do 2 1/2 metr. Wiadomość ulica Anny № 22 w ślusaral. 11-3-2

**L.** Lekcyi niemieckiego języka udzielałam. Cena 3 rb. miesięcznie od osoby. Zgłaszac się można na Władzowską 104 m. 31, od g. 7-9 wiecz. 5985 3sw-2

**M.** Mleczarnia do sprzedania zaraz z dwoma bilardami. Przejazd № 66. 20-2-2

**N.** Nauczycielka do wspólnego pokoju poszukuje młodej panienki polki lub niemki. Oferty w adm. „Rozwoju” pod lit. E H 5989-4-3

**N.** Nieruchomość do sprzedania w śródmieściu, lub potrzebna pożyczka 14 000 rb. na pierwszy Nr po Towarzystwie. Wiadomość Dzielna 13. Fotografia. 50-2-1

**O.** Obiady prywatne obite i zdrowe, urozmaicone zwierzyną i drobiem. Piotrkowska 103 m. 22. 34-2-1

**O.** Osoba przyzwolta znajdzie pomieszczenie przy rodzinie ziemiańskiej za małą opłatą. Piotrkowska 103 m. 25 36-1

**P.** Potrzebny zaraz stróż. Nowo-Zarawska № 25. 29-1

**P.** Pączki na masle. Przyjmuje obstalunki hurtowy skład masła, Piotrkowska 103, firma „Zagon”, w oficynie. 35-1

**P.** Potrzebny pokój osobny z całodziennym utrzymaniem przy rodzinie izraelskiej inteligentnej. Oferty: Konstantynowska № 17, sklep z pierzynem. 23-1

**P.** Pokój z utrzymaniem do wynajęcia. Władzowska 86-2. 5987-4sw-3

**P.** Piwiarnia do sprzedania zaraz z powodu zmiany interesu. Wiadomość w browarze Anstadta, ul. Średnia. 5942 6-6

**P.** Panienka z dobrej rodziny, umiejająca szyć, poszukuje miejsca do dzieci. Piotrkowska 22 w sklepie. Grupke. 6001-3-3

**P.** Pokój do wynajęcia, może być z całodziennym utrzymaniem i kostium maskaradowy ładny i niedrogi. Wiadomość: Skwerowa № 15, w stożowni. 3-3-3

**P.** Potrzeba zaraz 2 dobrych tka-czów do wstążek półjedwabnych na wyjazd. Oferty w adm. „Rozwoju” pod M. M. 6006 4-3



**Wielka sprzedaż gwiazdkowa!**

Znany wielki zapas!

**DAMSKA KONFEKCYA.**

Nadzwyczaj tanio!

**Eleganckie Damskie Paltta**

najnowszych fasonów z angielsk. desenlow. materyalu od rb. 12.

<b>Damskie Kostyummy</b> z angielsk. desen. mater. od rb. 10.50.	<b>Kostyum. Spódniczki</b> z dobrego materyalu od rb. 2.50.
--	---

**Bluzki Jedwabne** czarne i kolorowe elegancko wykończone od rb. 6.—

**Pluszowe Zaklety** czarne i w kolorach od rb. 18.—

**Futrzane Kołnierze i Mukli** modne fasony od rb. 2.25.

**MĘSKA KONFEKCYA.**

**Zimowe Męskie Paltta** z czysto - wełnianego palttowego materyalu od rb. 16.—

<b>Spodnie zimowe</b> w wielkim wyborze od rb. 4.75.	<b>Kamizelki fantazyjne</b> z ła materyalu od rb. 4.50.
--	---

**Garnitury marynarkowe** nadzwyczaj tanio!  
Wielki zapas z czysto wełn. szewiotu lub kamgaru od rb. 15.—

**Kurtki Męskie** z trwałego materyalu na wełnianej wacie od rb. 9.50.

**DZIECIENNA KONFEKCYA.**

**Garnitutki dla chłopców** w bluzkowych i kurtkowych fasonach z wełnianego materyalu od rb 3.50.

**Paltociki dla chłopców** z dobrego materyalu w kolorach na wełnianej wacie od rb 6.50.

**Paltociki dla dziewczynek** z dobrego zimowego sukna na wełnianej wacie od rb 8.—

Wzmiian garderoby niedokładnie dopasowanej wykonywa się natychmiast druga. 2345

**Skradziono weksel** na Rb. 100 z wystawienia Jana Szurgota, na zlecenie Kacpra Krzyżanowskiego, platny dnia 2-go stycznia 1910 r. Ostrzega się przed nabwieciem. 41-3-1

**Sklep kolon.alno-dystrybucyjny** do sprzedania z powodu zmiany interesu. Smugowa № 10. 10-3-2

**Skrzypce stare, bardzo dobre,** snowy piękny futerał, Rub. 40. Piotrkowska 128, sklep muzyczny. 6003-2w-2

**Tania sprzedaż wyborowego wiejskiego masła.** Konstantynowska 46, stróż wskaza. 5999-3-3

**Zaginął kwit od paszportu** na imię Andrzeja Kostrzeckiego, wydany z fabryki Johna. 14-3-2

**Zaginął kwit od książeczki legitymacyjnej** na imię Franciszka Spikowskiego, wydany z fabryki Tiszera. 12-3-2

**Zaginął № 233 dorożarski Marzyńska № 24.** 13-2-2

**Zaginął kwit od paszportu** na imię Władysława Rzeźniczaka wydany z fabryki Karola Bennicha. 18-3-2

**Zaginął pies foksteryer.** Za odprorowadzenie takowego na Piotrkowska 79 do kwaciarni — sowite wynagrodzenie. 26-3-2

**Zaginęła książeczka legitymacyjna,** wydana z magistratu łódzkiego na imię Maryanny Majewskiej. 19-3-2

**Zaginął paszport** na imię Maryanny Banaszczyk, wydany z gminy Skotniki. 24-3-2

**Zaginął kwit od paszportu** na imię Maryanny Koscińskiej, wydany z fabr. Gampexo. 5993 3-3

**Zaginęła karta od paszportu** na imię Katarzyny Łuczak, wydana z fabryki Markusa Kohna. 7-3-3

**Zaginął kwit od paszportu** na imię Stanisława Dolewy, wydany z fabr Bennicha. 5997-3-3

**Zaraz do wynajęcia** pokój umebłowany dla jednej lub dwóch pań, przy wdowie. Przejazd 32 m. 3. 6-3-3

**Zaginął kwit od paszportu** na imię Michała Stryjaka, wydany z fabryki Sz wajgerta w Konstantyn-wie. 60-0-3-3

**Zaginęła karta od paszportu** na imię Apolinarego Szefera, wydana z Elektrowni Łódzkiej. 2-3-3

**Zaginęła karta od paszportu,** wydana z fabryki Artura Melstra na imię Antoniego Gawdy. 5998-3-3

**Zaginęła karta od paszportu,** wydana z fabryki Zellera, na imię Antoniny Kumke. 5983-3-3

**Zaginął paszport** na imię Franciszka Kazimierzczak, wydany z pow łeczyckiego. 30-3-1

**Zaginęła karta od paszportu** na imię Walentyny Mgdek, wydana z fabryki Bielera. 52-1

**Zaginął paszport** na imię Szlamy Rynaldo, wydany z magistr. m. Łodzi. 40-3-1

**Zaginął kwit od paszportu** na imię Stanisława Frontczaka, wydany z fabryki Heinza i Kunitzera. 44-3-1

**Zaginął rysunek** dnia 2 stycznia przechodzący z ulicy Szlonej № 24 na ul Brzezińską (Bałuty) wydany przez budowlanego Landego. Łaskawy znalazca zechce oddać za sowitem wynagrodzeniem na ul. Brzezińską № 15 m. 22, do A. Cieślaka 33-1

**4 pokoje, korytarz, kuchnia, wygody, balkon, i piętro, front,** wyjeżdżając oinajmiej zaraz Nowo-Cegielniana 27, stróż. 5955 3-3

**Potrzebna nauczycielka** polskiego języka z świadectwem domowej nauczycielki. Wiadomość: Władzowska № 111, pensya żeńska. 24-3-1

**W szkole froebliowskiej** Władysława Chojnacka przy ul. Panskiej № 4 przyjmuje zapis dzieci od lat 3. 39-3-1

**Cyrk A. D. DEVIGNE w gmachu teatru „Apollo”.**  
W środę dn. 6 stycznia 1909 r.  
Dane będzie  
**Tylko JEDNO DZIEENNE PRZEDSTAWIENIE.**

Początek o godz. 3-iej po południu. Każdy kupujący bilet na przedstawienie powyższe ma prawo wprowadzenia jednego dziecka bezpłacie (nie starszego nad lat 10). Łoże na to przedstawienia po 4 rb. 40 kop. Początek o godz. 3-iej po południu. Wieczorem jako w wigilię świąt st. st. przedstawienia w cyrku nie będzie.

W czwartek 7 stycznia  
**Otwarcie międzynarodowego szampionatu** o nagrodę **5,000** franków.

**Zarząd drogi żelaznej Fabr.-Łódzkiej**

niniejszem zawiadamia wysyłających ładunki, że na stacyi towarowej Łódź-Fabr. w dniu 11-ym stycznia now. st. 1909 roku o godz. 10 rano, na zasadzie §§ 40 i 84 Ogólnej Ustawy rosyjskich dróg żelaznych, będą sprzedane z głośniejszej licytacyi niewykupione przez odbiorców towary, przybyłe w m. grudniu 1908 roku za frachtami: Bykowiec Pol. Z. 1474 wino besarabskie, M. Kacan, zaliczenie 130 rb.; Kalarasz Pol. Z. 39453 sliwki suszone, Aron Tauberman; Kalarasz Pol. Z. 40182 sliwki suszone, Rozenberg; Warszawa W. 247406 wobla wędzona, Judel Nimcewicz, zaliczenie 111 rb. 65 kop.; Warszawa W. 248342 kiszki solone, Galek i F. Höns; Swientiany Pod. linia 4401 kiszki solone, P. Kotler, zaliczenie 88 rb. 20 kop.; Moskwa tow. M. Brz. 68843 konfuty I. L. Ding; Homel L. R. 59732 szynki wędzone, Dwentow, zaliczenie 153 rb. 82 kop.; Ostrołęka Nad. 2320 ser raski, Kowel, zaliczenie 61 rb. 95 kop.

W razie, gdyby licytacya w dniu wyżej oznaczonym nie doszła do skutku, to powtórna ostateczna sprzedaż odbędzie się na st. Łódź-Fabr. dnia 13-go stycznia nowego stylu 1909 r. o godzinie 10 rano. 31-1

**Skład spirytusu denaturowanego**  
**A. PRASZKIERA, Łódź, Średnia № 4.**

Reflektanci na filje mogą się zgłaszać. 29-5-1



# Zarząd drogi żel. Fabryczno-Łódzkiej



**Co mam podarować?**

**Od rb. 3**

Bluzki wełniane z modnego materiału.

**Od rb. 6**

Bluzki jedwabne czarne i w kolorach elegancko wykończona.

**Od rb. 2.50**

Spódniczki kostyumowe z deseniowego materiału w największym wyborze.

Zamiana przyjęta.

**Emila Schmechla**

Łódź, PIOTRKOWSKA 98.

2438dc

## NAUCZYCIEL

Języka polskiego wykłada literaturę, stylistykę, gramatykę, przygotowanie na domowych nauczycieli Mikołajewska 67 m. 5. 38-3-1

## Fr. Salski mistrz mularski

Przedsiębiorstwo budowlane podejmuje się wszelkich robót w zakresie budowlany wchodzących. Nawrot № 72. Telefonu № 12-51. 27-6-1

## Uczeń

do biura agenturowego przetworów chemicznych potrzeby zaraz. Oferty sub. „Pracowity”. 35-1

Potrzebna dobre szpularki

do szpulowania jedwabiu na maszynach z motorem, robota zawsze zapewniona, zarobek dobry. Tylko dobre szpularki mogą się zgłaszać. Warszawa, Chłodna 5. Szpularnia. 25-4-1

**2 place** na Księżym Młynie (Pfaffendorf), które są dzierżawione na zakawy i przykoczona do parku a znajdują się na ul. Włocławskiej 14 — 16; każdy po 37 lokci frontu i 87 lokci długości sprzedam natychmiast z powodu wyjazdu. Włocławska 199. mieszk. 30. 22-3-1

niejszem zawiadamia wysyłających ładunki, że na stacyi towarowej Łódź-Fabryczna zalegają nie wykupione przez odbiorców towary, przybyłe w m. listopadzie 1908 r. za frachtami: Belogojce Mik. 23000 towar sukieny A. P. Solowiew dla A. J. Haskelisa; Petersburg tow. Mik. 111447 naftalina, Petersb. Tow. fabrykacji produktów chemicznych; Muroń Młł. 80497 gwichty surowcowe lane, Tow. Torskiej Fabryki; Jegorjewsk M. Kaz. 30033 wyroby wełniane, Pantulin dla Himmelfarba i Bromberga; Torenberg R. O. 178556 szproty w oliwie, F. F. Nigof; Ryga Balt. R. O. 7723 worki jutowe, Akcyjne Towarzystwo lnianej i jutowej manufaktury; Romny L. R. 85131 wyroby rękodzielnicze, Jegor Sirotkin; Bobrujsk L. R. 7331 wyroby rękodzielnicze; Szenderowicz; Szeżółkowo Pół. 8655 resztki przędzy bawełnianej, Towarzystwo Manuf. Ludwika Rabenek; Wołogda tow. Pół. 8214 wyroby wełniane, M. Sibryna; Moskiewska st. miejska Półn. 89504 próbki papieru, A. Rerych; Kostroma m. Pół. 6341, 6344, 6345 i 6343 przedza bawełniana surowa, Anonimowe Kostromskie Towarzystwo baw. manuf. Gratri, Żerar i Michina; Kostroma m. Pół. 6210 wyroby rękodzielnicze, N. I. Kutilin; Wiczuga Pół. 2721, 2583, 2590 i 2864 resztki przędzy bawełnianej, Towarzystwo Manuf. I. Konowalowa i S-wie; Białystok Pół. Z. 197621, 197350, 196016 i 196015 wyroby tabaczne, I. Janowski; Białystok Pół. Z. 197478 towar skórzany, G. Goldberg; Białystok Pół. Z. 196996 wyroby rękodzielnicze, M. L. Szapiro; Dźwińsk tow. Pół. Z. 105317 towar sukieny, Szlachter i Koblen; Grodno Pół. Z. 62071 wyroby rękodzielnicze, M. Szuw; Grodno Pół. Z. 62045 wyroby wełniane, S. Szereszewski; Grodno Pół. Z. 61755 kufer żelazny stary, Hurwicz; Wilno tow. Pół. Z. 483359 wyroby rękodzielnicze, L. W. Ginsburg; Wilno tow. Pół. Z. 483084 przedza bawełniana, E. Bloch i Syn; Wilno tow. P. Z. 482867 towar wełniany, Adelski i Żuk; Wilno tow. P. Z. 481792 towar apteczny, Mrongowius; Wilno tow. P. Z. 480260 towar sukieny, Br. Spokojni; Wilno tow. Pół. Z. 478890 wata wełniana, M. Szur; Wilno tow. P. Z. 478515 towar sukieny, Br. Spokojni; Ryga tow. R. O. 56069 towar wełniany, W. G. Kan i I. E. Fridman; Ryga tow. R. O. 51691 wyroby rękodzielnicze, I. Icygson; Ryga tow. R. O. 47967 konserwy rybne, H. Bałk; Ryga tow. R. O. 47166 towar sukieny, Berenstein i Zyw; Ryga tow. R. O. 42509 konserwy rybne, W. Sel; Ryga tow. R. O. 42501 konserwy rybne, L. W. Geginger; Ryga I tow. R. O. 51473 towar sukieny, J. Grajewski; Witebsk R. O. 79869 wata wełniana, L. A. Tabakow; Szostka M. K. W. 7717 wyroby rękodzielnicze, F. Miedwiedzki; Bobrowice M. K. W. 24378 wyroby rękodzielnicze, I. Szełnak; Kursk m. M. K. W. 19670 sukno, Chazizow i Czernow dla K. Krecznera; Moskwa tow. M. Brz. 64251, 64196, 64192, 64190, wyroby tabaczne, Tow. Bostanzogła; Moskwa tow. M. Brz. 63194 towar cukierniczy, T. A. Kurjawcew; Moskwa tow. M. Brz. 62820 wyroby rękod. Dom Handl. I. F. Gribow i S-ów; Moskwa tow. M. Brz. 60339 herbata, Dom Handl. A. W. Rotermund; Mińsk M. Brz. 9624 wyroby rękodzielnicze, H. L. Perelman; Mińsk M. Brz. 9266 wyroby trykotowe, I. Akselrod; Mińsk M. Brz. 9112 sukno Gurjan; Lucyn M. W. R. 11413 wyroby rękodzielnicze Szejnic; Sparen M; W. R. 88623 butelki próżne, Mordalin; Witebsk tow. M. W. R. 65638 towar sukieny, L. B. Isuryn; Będzin W. 33280 towar cukierniczy, F. Zelinger; Częstochowa W. 162366 kryolit, Ake. Tw-o Zakładów Chemicznych; Częstochowa W. 161952 świece stearynowe, Sz. Fejge i S-owie; Żyrardów W. 59266 rzeczy domowe, Okoniewski; Włocławek W. 39364 wyroby tekturowe, Księżobolski; Włocławek W. 39783 koszyki z łoziny, Drzewiecki; Grodzisk W. 27104 przedza bawełniana, Huberband; Łowicz W. 14402 gilzy do papierosów, Szeñfeld; Pietrków W. 15917 łąg w płynie, G. Lajzerowicz; Zawiercie W. 63199 wyroby fitcowe, Judka Strosman; Zawiercie W. 63126 wyroby filcowe, Nauchgajcz; Rozowka Jek. 995 wyroby rękodzielnicze, T-wo spożywcze „Zgoda”; Ługańsk Jek. 72591 wata wełniana, I. Piwer; Ługańsk Jek. 73011 towar sukieny, Grudin; Priwolskaja R. U. 933 wyroby rękodzielnicze; W. D. Polikarpow dla B. Szepsa; Moskwa m. R. U. 395777 wyroby rękodzielnicze, Szeżukin; Mikołajew Połud. 34159 tkanina wełniana, Naczelnik stacyi dla J. Szułowicza; Bachmut Połud. 35823 wyroby wełniane, M. Goldberg i Sp.; Białopole Połud. 10358 pończochy wełniane, I. Kandyba; Połtawa Pół. 19213 wyroby rękodzielnicze B. Botwinikow; Chorol Pół. 12878, wyroby rękodzielnicze, G. Smerodiński; Winnica Pół. Z. 24039, wyroby rękodzielnicze, Buchla Uczytel; Połonnoje P. Z. 23198 izolatory telegraficzne, Teodorowska Fabr. Porcelany; Olszanica P. Z. 13055 chustki wełniane, Reźniczenko; Winnica Pół. Z. 23906 wata wełniana, Chaim Blank; Ługian P. Z. 3724 towar wełniany, H. Bar; Jelisawetgrad Pół. Z. 45814 towar wełniany, A. Fonbersztejn; Jelisawet-

grad Pół. Z. 44733 towar wełniany, M. I. Wierchowski; Kijów m. P. Z. Oddział Podolski 29760 pończochy, Babczyna i Syn dla Cukiera; Kijów m. P. Z. Oddział Podolski 29761 pończochy, N. Babczyn i Syn dla Gorfinkela; Berdyczów m. P. Z. 20379 i 20233 wyroby rękodzielnicze, I. Magazanik; Żytomierz Pod. linia 35393 towar wełniany G. Bekser; Kiszyniów P. Z. 75299 orzechy, Dom Haadlowy I. J. Rozenberg; Kiszyniów P. Z. 75422 i 74958 orzechy, Mendel dla Sztirba; Kalarasz P. Z. 36854 orzechy, Aron Tauberman; Odesa m. Pół. Z. 34829 wata wełniana, S. I. Kafke; Odesa tow. Pół. Z. 350935 orzechy N. H. Pisan; Odesa tow. Pół. Z. 351173 karmelki, E. Władymirski; Odesa tow. Pół. Z. 346335 konserwy rybne A. N. Strażnikow i S-ka; Odesa Towarzystwo Pół. Z. 347202 wyroby rękodzielnicze, Sz. Kieis; Mironowka P. Z. 21916 wyroby rękodzielnicze, Piotr Wasileako; Winnica P. Z. 24173 wyroby rękodzielnicze, R. Uczytel; Dunajewicki Kantor Przewozowy P. Z. 4503 towar wełniany O. Minchim i Winokur; Trojanów-Wał Pół. Z. 12789 wyroby rękodzielnicze, K. Wolfman; Lipkany Pół. Z. 2553 nasienie kokabkowe O. Bukareszki; Dondziuszany Pół. Z. 5407 wyroby rękodzielnicze M. Flom; Połonnoje P. Z. 28483 izolatory telegraficzne Teodorowska fabr. porcelany; Rybnica Pół. Z. 7857 wyroby rękodzielnicze, Abram Rubel; Warszawa W. 242939 klezety i rury Ożarowski i Dobrski; Warszawa W. 241953 trzcina, Jozek Fajersztejn; Warszawa W. 242888 cygara M. Gurjan; Warszawa W. 241844 cacao, L. B. Trachtenberg; Warszawa W. 243674 figi i kolonialny towar, N. Froman; Warszawa W. 242711 szuwaks, S. Głiński; Warszawa W. 242728 waterklezety miedziane i żelazne wyroby, H. Piesielnik; Warszawa W. 243629 papier, I. Wiener; Warszawa W. 242644 i 243834 towar bakalie, Jan Zbrożek; Warszawa W. 244430 żelazo lane, Societé Russo-Belge Fourrages Melanique; Warszawa W. 244423 wyroby tabaczne, P. Kołodziejcki i S-ka; Warszawa W. 243422 trzcina, Gritzman; Warszawa W. 243413 czekolada, Blikle, Zawistowski, Górcsy i S-ka dla Ch. Cukiera; Warszawa W. 242415 towar sukieny, Sz. Szaferman; Warszawa W. 244118 cwički drewniane, I. A. Krausse; Warszawa W. 241394, 241392-cerata, H. Lurie i Sz. Gurjan; Warszawa W. 243283 towar sukieny, Sz. Szaferman; Warszawa W. 242292 papier kolorowy pakowy, I. Frazaszek; Warszawa W. 242282 szczotki, Szewigold; Warszawa W. 242256 pierniki „Złoty Ul”; Warszawa W. 242214 meble drewniane, I. Jarosz dla Kasińskiego; Warszawa W. 243195 towar wełniany, M. Orzech; Warszawa W. 242412 wyroby rękodzielnicze, A. Orzech; Warszawa W. 242165 wyroby żelazne, Steinlauf; Warszawa W. 244024 pierniki, Bronisław Sobieszczak; Warszawa W. 242030 skóry wyprawne, Markuszfeld; Warszawa m. Nad. 296220 wyroby żelazne, Mirabieñ; Warszawa m. Nad. 296617 płócienny towar, Danciger; Warszawa m. Nad. 298137 towar lampowy, Waksman; Warszawa m. Nad. 295600, Aleksandrów W. 101570 książki drukowane, stacya miejska dla Johana Libek; Warszawa m. Nad. 295767 towar skórzany, Jakubiak; Warszawa m. Nad. 295599, Aleksandrów W. 101569 książki druk., stacya miejska dla Libejke; Warszawa m. Nad. 293988 meble drewniane, Kon; Rabsatyn Nad. 6289 maszyna do szycia, Rajsz dla Rajsza; Rejowiec Nad. 17168 wyroby rękod., W. Rybak; Miawa Nad. 12597 skrawki sukienne, Tiberg; Chełm Nad. 17294 wyroby rękodzielnicze, Lejba Kupfer dla Holcmana; Ostrowiec Nad. 58702; 58701 pierze gęsie, M. Pofar; Lublin Nad. 64675 wyroby rękodzielnicze, M. Bursztyn; Nowozybkow Pół. 59064 wyroby rękodzielnicze, Wigdorczyk; Mozyr Pół. 22910 farba sucha, Sągala; Kielce Nad. 81733 wyroby bawełniane, M. Lemberg; Kielce Nad. 81577 wyroby rękodzielnicze, Rembiszewski; Tuła S. Wiaz. 143560 kłódki żelazne, Teodor Karanduszew; Ufa S. Zł. 37849 sukno cienkie, I. J. Sidorow; Łog P. W. 1330 wyroby wełniane, I. Birykow; Rostów nad Donem P. W. 166918 wyroby rękodzielnicze, T. D. Fuks i Co.; Artyk Sr. Az. 1990 bedana, Nojmark; Armawir Wł. 47204 sukno azjatyckie, Br. Dawydow; Wapniarka P. Z. 810 wyroby rękodzielnicze, Sz. Werman; Aleksandrów W. 120509 wyroby mosiężne, Agentura Cełna Dr. Żel. W. W.; Aleksandrów W. 120508 drewniane części maszyn, Agentura Cełna Dr. Żel. W. W.; Aleksandrów W. 120063 klej stolarski, S. Kuźniecki; Warszawa W. 68506 jabłka suszone, M. Ch. Trohman dla N. M. Schönberga; Warszawa W. 68437 książki drukowane, A. Raskiu; Wilno Pół. Z. 97769 książki drukowane, Br. Roslek; Muszkietowo Jek. 989 galanterya, Koszlow; Sławiański Pół. 294 galanterya, Płoskogołow; Suddza M. K. W. 1135 wyroby wełniane, Prudnikow dla Łaksenberg; Rżaksa R. U. 582 towar wełniany, Saryczew; Karishama 4416, Aleksandrów W. 100220 próbki kum.,

(Dalszy ciąg na str. 6)

Kulka i Co. dla Ch. J. Brodera; Berlin K. E. D. B. 1—1 narzędzia rzemieślnicze i wyroby miedziane, Siemens-Schuckert Werke dla tejże firmy; Breslau Kgl. P. St. B. 3—1 żywica, Schlesische Dampfe Comp. dla F. Lorentza; Breslau Kgl. Pr. St. B. 2—1 przybory piśmienne, części zegarowego mechanizmu, toaletowe przedmioty i inne towary, Sobiepański dla Eilenburga. Na stacji Łódź miasto: Białystok Pól. Z. 191889 wełna sztuczna, A. Kac; Odesa

m. Pól. Z. 34043 wyroby rękodzielnicze, W. Zilberfarb; Kars Zak. 210 rzeczy domowe, F. Garnikin; Kremieniczug Pól. 110726 wyroby rękodzielnicze, E. Dolński.

Jeżeli wyżej wyszczególnione towary nie będą przez odbiorców przyjęte w terminie 3 miesięcznym od dnia niniejszego ogłoszenia, to takowe będą sprzedane z głośnej licytacji na zasadzie §§ 40 i 90 Ogólnej Ustawy Rosyjskich dróg żelaznych.

Trzy rezerwoary do sprężania żelazne, solidnej roboty, 350 wialer pojemności, zupełnie nowe, odpowiednie do wody, po spirytusie. Krótka № 9, skład spirytusu, wejście z podwórza 14 3 2

## BLUSZCZ

Artykuły wstępne, oraz artykuły treści społecznej, omawiające chwilę bieżącą i poruszające najżywniejsze sprawy dotyczące kobiet. Powieści. — Nowele.

Bluszcz w r. 1909 drukować będzie powieści: **Nekuba** (1863) Elżby Orzeszkowej. **Rządy świata** Kazimierza Tetmajera.

Dotyczy poświęcone łączności kół kobiecych na ziemiach polskich.

DZIAŁ GOSPODARSTWA DOMOWEGO. Przepisy kulinarne i t. p.

DODATKI KSIĄŻKOWE w arkuszach, ZAWIERAJĄ POWIEŚCI I NOWELE ZNAKOMITYCH AUTORÓW OBcych.

Największe i najpoczytniejsze pismo tygodniowe dla kobiet, literacko-społeczne, ilustrowane, pomieszcza prace pierwszorzędných sił literackich. :: :: :: :: :: :: ::

### DZIAŁ KOSMETYKI

zawiera rady i wskazówki zachowania higieny piękności.

Prenumeratę najlepiej przesyłać pod adresem: Administracja „BLUSZCZU” Warszawa, Nowy-Swiat № 41. Prenumerata „BLUSZCZU” wynosi w Warszawie: kwart. rb. 1.80, półr. rb. 3.50, rocznie 7.20. W Cesarstwie i na prowincji: kwartalnie rb. 2.50; półrocznie rb. 5.—; rocznie rb. 10. Numery okazowe wysyłamy na żądanie franco i gratis.

Odrębną część pisma stanowi

### Dział MÓD

Jedyny i najobszerniejszy ze wszystkich pism polskich, który zawiera rocznie przeszło 4,000 rysunków najnowszych moduł paryskich: sukien, okryć i kapeluszy damskich. — Osobne dodatki z ubraniami dziecięcymi. — Bielizna. — **Wzory robót kobiecych**, jak: hafty, giptury, monogramy, roboty szydełkowe i t. p.

Niezależnie od powyższego działu bluszcz dodaje 2484-3

26 wielkich tablic krojów, dających możność wykonywania różnych ubiorów domu.

## Posiedzenia Pp. Członków Rzeźniarzy

odbyć się mające w dniu 3 stycznia, zostało odłożone do dnia 10 stycznia 1909 r. Zawiadamia się wszystkich pp. Członków, mających wziąć udział w uroczystości jubileuszowej, iż ostateczny termin zapisywania się, fotografowania i składania składek członkowskich upływa z dniem 18 stycznia 1909 r. Zarząd.

## SALA KONCERTOWA przy ul. Dzielnej No 18.

W Niedzielę 10 stycznia 1909 r. odbędzie się

## Wielki Bal Maskowy

na zasilenie środków Towarzystwa i funduszu Kasy wdów i sierot przy Stowarzyszeniu Komiwojażerów Łódzkiego okręgu Handlowo-Przemysłowego.

Premiowanie 2 najpiękniejszych i najoryginalniejszych masek męskich i damskich.

Sala wspaniale udekorowana — 2 orkiestry. — Warszawski Kabaret artystyczny.

Niespodzianki wszelkiego rodzaju.

Bilety do nabycia w kancelaryi Stowarzyszenia Komiwojażerów, Mikołajewska 3 m. 5.

Zatwierdzone przez Ministerium Skarbu

## Półroczne Kursy Buchalteryjne I. Mantinbanda

w Łodzi, ul. Dzielna № 22.

Rozpoczął się zapis na drugie półrocze.

Pierwszy wykład odbędzie się w **Środę 20 stycznia 1909 roku o godz. 8 wieczorem.**

Wykładane są: Arytmetyka handlowa, buchalterya pojedyncza, podwójna i amerykańska, korespondencja rosyjska, polska i niemiecka, prawo handlowe, ekonomia polityczna, stenografia, kaligrafia i Esperanto.

Kancelarya otwarta codziennie od godz. 7—9 wieczorem.

Nadto wprowadzona zostaje nauka pisania na maszynie, która trwać będzie około miesiąca wraz z praktyką (Cena rb. 2.15).

Uwaga: Aby dać możność poznania buchalteryi tym osobom, które zupełnie albo bardzo słabo władają językiem polskim, otwieram 3 równoległe oddziały. W jednym z tych oddziałów wymieniony przedmiot będzie wykładany tylko po rosyjsku, w drugim — tylko po polsku w trzecim — tylko po niemiecku.

Uprasza się zatem o wcześniejsze składanie deklaracji.

33-3-1

Przedalnia wełny 6 asortymentów poszukuje doświadczonego i energicznego

## Krempel-Majstra.

Oferty oddawać proszę pod lit. „O. O. 100” do „Rozwoju”. 9-3-3

## Pracownik biurowy

chrześcijański, władający polskim, rosyjskim i niemieckim, do łatwiejszych robót biurowych poszukiwany. Oferty w 3 językach z podaniem żądanego wynagrodzenia do biura Uęgra w Warszawie, Wierzbowa 8, pod „Fabryka na prowincyi”. 2-3-2

### Kupię

## narzędzia studniarskie

używane, jako to: rury świdrowe, sztangi, oraz wszelkie przyrządy studniarskie. Oferty pod lit. W. B w „Rozwoju”. 7-3-2

Jadąc dorożką z dworca kolei Fabr.-Łódzkiej na ul. Andrzeja **zgubiono palto, laskę i parasol** w interale. Laskawy znalazca zechce odnieść za dobrą nagrodą na ul. Andrzeja № 26 m. 8. 17-3-2

## Sprzedaj na raty!!

od 50 kop. tygodniowo

ORYGINALNE AMERYKAŃSKIE

Wyżymaczki do bielizny

Maszyny do szycia i

Gramofony

2614-3

Tow. AMERICAN, Piotrkowska 115

wejście przez bramę.

Tamże potrzebni są zdolni agenci na prowizję.

Panorama „TERRA”, Benedykta № 1.

## Słynne kąpiele nadmorskie.

Ostenda i Blankenberghe.

nowa serya w 50 obrazach: Przybływ morza. — Dom kąpielowy. — Port. Świeży połów. — Kąpiele. — Dzieci w plaży. — Starodawne budowle w Brużes i Gant. 25

Wstęp 15 kop., młodzież 10 kop. — Otwarta od 10 r. do 10 w.

## Firma „Denaturat”

(dawniej St. Poradowski i S-ka) **Łódź, Krótka № 9,** niniejszem zawiadamia i prosi o zgłaszanie się po odbiór podpisanych deklaracji i książeczek na prawo kupna spirytusu denaturowanego w godz. od 10 ej do 1-ej po południu w przeciągu 7 dni od dnia 5 stycznia. Nieodebrane będą zniszczone lub zwrócone Akcyzie. Wejście z podwórza. 15-3-2

Maskowe kostiumy i domina wielki wybór, tanio do wynajęcia Piotrkowska 119 m. 10

## Marta Milbitz Kaller

Na żądanie wykonywa się nowe kostiumy. 22-3-2

Doświadczony korepetytor przyśpasabia do wszystkich klas gimnazjum oraz na świadectwa Wiadomość Dzielna 40, m 1 od g. 7-8. 1455

## Przedsiębiorstwo Budowlane

Cz. Chlebowski i S-ka

Łódź, ul. Wólczańska № 80.

Wykonują wszelkiego rodzaju roboty murarskie i cieślarskie z własnych lub dostarczonych materiałów.

Szkice i kosztorysy na żądanie 1877-104-28

## Ogłoszenie.

Zarząd Dr. Żel. Fabr.-Łódzkiej ogłasza, że niżej wymieniony bagaż, oraz przedmioty zapomniane lub zagubione w obrębie drogi, nieodebrane do dnia 1 grudnia st. st. 1908 r. przechowane będą na stacji Łódź-F. w ciągu 4-ch miesięcy od daty wymienionej, a następnie w razie nie odebrania ulegną, na zasadzie §§ 40 i 90 Ust. Ogól. Dr. Żel. Ros. sprzedaży przez publiczną licytację:

A. Bagaż ze stacji: Bielsk № 609, Miechów № 174, Petersburg № 3088 i № 2786, Białystok № 6807, Rogów № 977, Kielce № 1926, Ostrowiec № 617, Moskwa № 4583 i 2837.

B. Rzeczy znalezione w obrębie st. Koluskiej, Koszyk, suknia, kaftan, koszula, walizka, stare rękawiczki, parasol, pacierze żydowskie. 4-3-3

## G. KAMMERER

Łódź, SPACEROWA Nr. 9

poleca MASZYNY do obróbki drzewa, TARTAKI z pierwszorzędných firm, oraz RYSUNKI fachowe dla urządzeń małych jak również i największych zakładów i KOSZTORYSY. Wygodne warunki płacy i t. d. 2374-20-5

## ZAWIADOMIENIE.

Z dniem 1-ym stycznia 1909 roku p. **Stanisław Goszczyński** przestaje pracować jako dzierżawca w sekcji odpadków **Komitetu Przeciwbębraczego.** Sekcja prowadzoną będzie na ryzyko Komitetu.

12-3-3

Zarząd.

## Zarząd Pabianickich 7-klasowych męskiej i żeńskiej Szkół Handlowych

niniejszem zawiadamia, że egzaminy noworoczne dla nowo-wstępujących do wszystkich klas szkoły odbywać się będą w dniu 11 stycznia 1909 r. Podania na imię Dyrektora przyjmuje kancelarya szkół. 2601-3-2